

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának:
Az EU cselekvési terve a migráncscempészet ellen (2015–2020)**

[COM(2015) 285 final]

(2016/C 071/12)

Előadó: Brenda KING

2015. július 6-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az EU cselekvési terve a migráncscempészet ellen (2015–2020)

[COM(2015) 285 final].

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2015. november 12-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2015. december 9–10-én tartott, 512. plenáris ülésén (a december 10-i ülésnapon) 176 szavazattal 3 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli az EU migráncscempészet elleni cselekvési tervének ⁽¹⁾ kifejezett céljait, azaz intézkedések meghatározását „a migráncscempészet elleni fellépéssel és annak megelőzésével kapcsolatban – a migránsok emberi jogainak védelme mellett”, illetve „az illegális migráció alapvető okainak” kezelését. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi ENSZ-egyezmény alapján a menekültek különleges jogállással rendelkeznek.

1.2. Az EGSZB támogatja a cselekvési terv arra irányuló erőfeszítéseit, hogy hírszerzésből kiinduló és pénzügyi nyomozás révén számolják fel a bűnszövetkezeteket, véget vessenek a pénzmosásnak, és elkobozzák az illegális tevékenységekkel összefüggő vagyontárgyakat. Határozottan ajánlja azonban, hogy a terv kiegyensúlyozottabb és átfogóbb megközelítést alkalmazzon, részletesen ismertetve, hogy az EU miként fogja megvédeni és támogatni a cempésztett embereket.

1.3. Az európai bizottsági közlemény megállapítja, hogy „[a] cempészhálózatokat azzal lehet gyengíteni, ha kevesebb ember keresi szolgáltatásaikat”. Ebből kiindulva az EGSZB emlékeztet az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatalának megállapítására, mely szerint „napjainkban nehéz, sőt alighanem lehetetlen vízumot szerezni a schengeni térségbe annak a sok embernek, akik fegyveres konfliktus és politikai egyensúlyhiány sújtotta, elszegényedett országokban vagy övezetekben élnek. Ezzel a helyzettel élnek vissza egyes haszonvadász egyének és csoportok, akik nyereséges üzletté fejlesztették a határátlépés iránti kereslet.” ⁽²⁾ Ezért az EGSZB megelőző intézkedések bevezetését ajánlja, megszívulva az ENSZ-főtitkár arra vonatkozó kérését, hogy az EU lehetőleg több legális és biztonságos Európába vezető utat nyisson meg a menekültek és migránsok számára, akik így kiszabadulnak a bűnszövetkezetek markából, és nem vágnak bele veszélyes utazásokba. Ezek a kijelentések több migrációról szóló EGSZB-vélemény ajánlásait tükrözik.

1.4. Az EGSZB egyetért azzal, hogy érvényesíteni kell a szolidaritás és a közösen viselt felelősség elvét, hogy a tagállamok között biztosítani lehessen a menedékkérelmek kiegyensúlyozottabb elosztását. A Dublini Egyezményt úgy kellene kiigazítani, hogy megfeleljen ennek az inkluzívabb rendszernek, és megvédje a Schengeni Megállapodást.

⁽¹⁾ COM(2015) 285 final.

⁽²⁾ Martina Hanke, az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatalának (UNODC) képviselője. A beszéd az EGSZB migráncscempészetéről tartott nyilvános meghallgatásán hangzott el (Brüsszel, 2015. október 12.).

1.5. Ezért az EGSZB egyetért Jean-Claude Juncker európai bizottsági elnökkel, aki óva intette a tagállamokat attól, hogy a migránsválságot a Schengeni Megállapodás felbontására használják ki⁽³⁾. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság kísérelje figyelemmel ezeket a folyamatokat, és biztosítsa a mielőbbi visszatérést a rendes kerékvágásba.

1.6. Az EGSZB azt is ajánlja, hogy erősítsék meg az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO) ahhoz szükséges jogköreit, hogy tevékenységeit el tudja végezni, különös tekintettel a speciális segítséget igénylő vagy vészhelyzetben levő tagállamokban végzett operatív segítségnyújtási tevékenységeire és az ott működő közös menekültügyi támogató csoportjaira. Az EU-nak biztosítania kell, hogy a közös vízumkódexben foglaltaknak megfelelően a tagállamok harmonizáltabban, következetesebben, függetlenebbül és rugalmasabban alkalmazzák a humanitárius vízumokat.

1.7. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság legutóbbi javaslatát, mely szerint „foglalkozni kell a menekültválság külső dimenziójával”⁽⁴⁾, és ennek részeként vészhelyzeti alapot kell létrehozni Afrika számára. Ez a javaslat minden jel szerint elismeri, hogy a migráció alapvető okainak kezelése túllép a belügyi és biztonsági kérdéseken, és más szakpolitikai területekhez, így a kereskedelemhez, a fejlesztéshez, a külpolitikához és az integrációhoz is kapcsolódik. Ez összhangban van az uniós nemzetközi fejlesztési együttműködés politikai koherenciájának elvével.

1.8. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a migráncscempészet alapvető társadalmi-gazdasági okainak kezeléséhez a fenntartható fejlesztési menetrendet használják hosszú távú megoldásként. Egyúttal szeretné emlékeztetni a tagállamokat azzal kapcsolatos kötelezettségvállalásukra, hogy bruttó nemzeti jövedelmük (GNI) 0,7 %-át fejlesztési segélyekre különítik el. Ezt a célt sok esetben nem sikerült elérni, sőt: néhány tagállam csökkentette hivatalos fejlesztési támogatását.

1.9. Az Európa előtt álló kihívások – így a lassú növekedés, a népesség előregedése és csökkenése, valamint a munkaerőhiány – fényében az is fontos, hogy az uniós migrációs politikát összekössük az európai munkaerőpiacra vonatkozó munkaerő-migrációs és -integrációs politikákkal, mivel elegendő bizonyíték van arra, hogy a migráció Európa gazdasági fellendülésének és fejlődésének létfontosságú tényezője.

1.10. Az EGSZB egyetért azzal, hogy javítani kell a visszaküldési politikát az EU-n belül, és emlékezteti az Európai Bizottságot számos ajánlására azzal kapcsolatban, hogy mindig tiszteletben kell tartani a menedékkérők emberi jogait.

1.11. Jelen vélemény arra kéri az uniós intézmények és a nemzeti kormányok képviselőit, hogy vegyék figyelembe a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom rendkívül fontos szerepét az európai migrációs politikák szociális vetületének és hozzáadott értékének biztosításában.

1.12. Az EGSZB fontosnak tartja emellett, hogy több figyelmet kapjon azon civil társadalmi szervezetek rendszeres finanszírozása, amelyek nélkülözhetetlen segítséget nyújtanak a migránsoknak egyfelől a biztonság felé vezető úton, másfelől a beilleszkedést célzó erőfeszítésekben. Ez a tevékenység gyakran kárpótolja az intézményi kapacitás hiányát. Az EGSZB üdvözli azt a megközelítést, hogy elismerik a civil társadalmi szervezetek szerepét a migráncscempészet kérdéskörének jobb megértésében, és méltányolják, hogy ezek a szervezetek közvetítő szerepet játszanak az emberek megsegítésében olyan helyzetekben, amikor sem az egyes országok, sem az EU nem tud lépni.

2. Háttér

2.1. A 2015. május 13-án elfogadott európai migrációs stratégia⁽⁵⁾ egyfelől ismerteti azokat az azonnali intézkedéseket, melyekkel az Európai Bizottság a földközi-tengeri térségben uralkodó válsághelyzetre válaszolhat, másfelől meghatározza, hogy a migráncscempészet elleni küzdelem prioritás „a migránsok bünszövetkezetek általi kizsákmányolásának megelőzése és az illegális migráció ösztönzőinek csökkentése érdekében”.

2.2. A stratégia elfogadása óta egymást követték az események, igen sok menedékkérő érkezett, ami rendkívüli helyzethez vezetett. Ez ösztönözte az Európai Bizottságot arra, hogy döntő lépéseket tegyen, és 2015. szeptember 9-én átfogó javaslatcsomagot terjesszen elő a menekültválság kezelésére.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/president/announcements/call-collective-courage_en

⁽⁴⁾ Menekültügyi válság: az Európai Bizottság döntő lépéseket tesz – Strasbourg, 2015. szeptember 9.

⁽⁵⁾ COM(2015) 240 final.

2.3. Az európai bizottsági javaslat⁽⁶⁾ háttérében az áll, hogy a Földközi-tenger középső és keleti térségében súlyosbodott a migrációs helyzet. A Frontex szerint 2015. január 1. és augusztus 30. között az EU határainak szabálytalan átlépésére 99 %-ban a Földközi-tenger középső és keleti részén és a Nyugat-Balkánon át vezető útvonalakon került sor. A Frontex arra is rámutat, hogy 2015-ben az összes szabálytalan határátlépés 30 %-a a nyugat-balkáni útvonalhoz volt köthető. Ez egy mintegy 500 000 fős menedékkérő-hullámot jelent, ami rendkívül nagy nyomás alá helyezi az uniós határállamokat⁽⁷⁾. A Földközi-tenger középső részén át vezető útvonalon érkezők többsége Szíriából és Eritreából származó migráns; ezeknél a nemzetiségeknél az uniós menedékkérelmek pozitív elbírálásának aránya az Eurostat-adatok alapján legalább 75 %. A Földközi-tenger keleti részén és a Nyugat-Balkánon át vezető útvonalon érkező migránsok többsége szintén szír és afgán. Ez összhangban áll azzal az UNODC-megállapítással, hogy az idén tengeri útvonalon Európába érkezők több mint 80 %-a olyan országból származik, amelyek szerepel a legtöbb menekültet kibocsátó országok tízes listáján⁽⁸⁾.

2.4. Az ENSZ menekültügyi főbiztosa (UNHCR) szerint 2015. október 4-ig 4 185 302 szír menekültet regisztráltak. Közülük 2,1 milliót Egyiptom, Irak, Jordánia és Libanon, 1,9 milliót pedig a török kormány regisztrált, és Észak-Afrika is több mint 26 700 szíriai menekültet tart számon⁽⁹⁾.

2.5. Mivel a szíriai konfliktus immár öt éve húzódik, az UNHCR tanulmánya szerint rohamosan romlanak a Jordániában tartózkodó szíriai menekültek életkörülményei. Sokan a legsötétebb nyomorba süllyednek, aminek háttérében a válság súlyossága és a nemzetközi közösség elégtelen támogatása áll: az UNHCR által a szíriaiak számára kért segélynek csak 37 %-ához érkezett finanszírozás. Az UNHCR megállapította, hogy amíg nincs elég pénz az (unióval határos) fogadó országok infrastruktúrájának fejlesztésére és az ott tartózkodó menekültek életkörülményeinek és kilátásainak javítására, addig folytatódik a jelenlegi tendencia: az emberek útnak indulnak, és Európa felé veszik az irányt. A menekültek túlnyomó többsége túlságosan szegény ahhoz, hogy elhagyja a menekülttábor, aki azonban megteheti, a csempészek szolgáltatásait keresi.

2.6. A tanácsi határozatra vonatkozó, 2015. szeptember 9-i európai bizottsági javaslat⁽¹⁰⁾ leszögezi, hogy továbbra is figyelemmel kíséri a migrációs áramlások alakulását, és ugyanez érvényes a kelet-ukrajnai állapotokra is, ha tovább romlik a helyzet.

2.7. Ez a rendkívüli menekültválság egy olyan időszakban indult el, amikor az EU gazdasági helyzete érzékenyen érintette több tagállam, különösen a külső határok mentén fekvő tagállamok teherbíró képességét, illetve készségüket arra, hogy a genfi egyezményrel összhangban⁽¹¹⁾ humanitárius szolgáltatásokat nyújtsanak. A megszorító intézkedések a menedékkérők számára szolgáltatásokat nyújtó civil társadalmi szervezeteket is sújtották. Erre egyes tagállamok úgy válaszoltak, hogy szigorították a határellenőrzéseket, mások pedig törvényeket fogadtak el, melyek alapján őrizetbe lehet venni és büntetni lehet a schengeni határon átlépő menedékkérőket.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB minden döntéshozó testület felé fontosnak tartja megismételni üzenetét, mely szerint az EU-nak valódi szövetségként kell fellépnie, amit úgy tehet meg, hogy közös szabályokat fogad el, tart tiszteletben és érvényesít. Az európai bevándorláspolitikai új szakaszának stratégiai jelleggel, valamint közép- és hosszú távú szemlélettel kell bírnia, a középpontban pedig annak kell állnia, hogy miként lehet általános módon nyitott és rugalmas legális beléptetési csatornákat biztosítani⁽¹²⁾. Ehhez – a jelenlegi válságra való tekintettel – közös megközelítésre van szükség a külső határigazgatásban, egyúttal pedig fel kell hatalmazni az Európai Bizottságot és az európai ügynökségeket arra, hogy operatív feladatokat lássanak el, amihez megkapják a megfelelő finanszírozást.

⁽⁶⁾ COM(2015) 451 final.

⁽⁷⁾ Lásd a 6. lábjegyzetet.

⁽⁸⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁽⁹⁾ <http://data.unhcr.org>

⁽¹⁰⁾ „Menekültügyi válság: az Európai Bizottság döntő lépéseket tesz” című sajtóközlemény (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5596_hu.htm).

⁽¹¹⁾ <http://www.unhcr.org/>

⁽¹²⁾ Az EGSZB feltáró véleménye az európai bevándorláspolitikákról – főelőadó: Giuseppe Iuliano (HL C 458., 2014.12.19., 7. o.).

3.2. Az EGSZB stratégiai javaslatokkal kíván szolgálni, melyek a migrációval kapcsolatos korábbi véleményeire épülnek⁽¹³⁾. A **szociális partnereknek, a szervezett civil társadalom képviselőinek és a társadalmi párbeszédnek** szerepet kell játszania az **európai migrációs politika** következő szakaszát megelőző vitafolyamat teljes egésze során. Az említett politikák hozzáadott értékének, arányosságának és hatásának biztosításához **nagyon fontosak a szociális szempontok**.

3.3. Ennek kapcsán az EGSZB kéri, hogy vegyék figyelembe a tagállamok **demográfiai és munkaerőpiaci helyzetét**, illetve azt, hogy többségükben **öregszik a népesség. A bevándorlás szerepe a demográfiai kihívások fényében** című 2011-es feltáró véleményében⁽¹⁴⁾ az EGSZB hangsúlyozta, hogy növelni kell a harmadik országokból érkező munkavállalók és családok bevándorlásának mértékét. Az EU-nak **nyitott és rugalmas jogszabályokra** van szüksége, amelyek mind a magasan és közepesen képzett munkaerő, mind az alacsonyabb képzettséget igénylő tevékenységeket végző munkavállalók számára lehetővé teszik a törvényes és átlátható módon történő munkavállalási célú bevándorlást, mindaddig, amíg a tagállamok továbbra is szabadon határozhatják meg, hogy ezen országokból hány állampolgár beutazását engedélyezik. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy nem a bevándorlás az egyetlen válasz a munkaerőpiaci hiányokra, és a tagállamok fontolóra vehetnek más, alkalmasabb megoldásokat is.

3.4. Az EGSZB határozottan ajánlja a Dublini Rendelet felülvizsgálatát, miután az Európai Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága rámutatott a rendeletben rejlő gyengeségekre. Azzal, hogy a menekültstátusz elbírálásának felelősségét arra az uniós határállamra hárítjuk, amelybe először lép a migráns, túlterheljük ezeket az országokat.

3.5. Az EGSZB-t kifejezetten aggasztja a Schengeni Megállapodás aláásása, hiszen az uniós polgárok javát szolgáló alapvető vívmányok egyikéről van szó. Sajnálattal fogadja, hogy egyes tagállamok úgy döntöttek vagy azt tervezik, hogy a schengeni térségen belül újra bevezetik a határellenőrzést, és kéri, hogy az Európai Bizottság kísérje figyelemmel ezeket a folyamatokat, és biztosítsa a mielőbbi visszatérést a rendes kerékvágásba.

3.6. A közlemény megállapítja, hogy a cselekvési terv az illegális migráció alapvető okainak kezelésére irányuló uniós erőfeszítések tágabb összefüggésébe illeszkedik, majd a következő mondatban kitér a csempészek által használt hajók azonosítását, elfogását és megsemmisítését célzó műveletre. Az EGSZB szerint a hajókhöz való hozzáférés semmiképpen sem tekinthető az illegális migráció egyik alapvető okának. Éppen ellenkezőleg: ha szigorúan a hajók elkobzására koncentrálunk, ezzel csak még nagyobb veszélynek tesszük ki a csempészt migránsokat, mivel a csempészek a legolcsóbb és legveszélyesebb hajókat vetik be.

3.7. Az EGSZB ajánlja, hogy orvosolják a migránsok származási országaira irányuló fejlesztési segélyezési politikák hiányosságait, és az uniós tagállamok erősítsék meg azt a kötelezettségvállalásukat, hogy bruttó nemzeti jövedelmük 0,7 %-át – ahogy ígérték – fejlesztési segélyekre különítik el. Az EU-nak emellett azt is biztosítania kellene, hogy más releváns szakpolitikák – például a nemzetközi kereskedelmi, az agrár-, az energia- és a külpolitika – kedvező hatásokat gyakoroljanak a származási országok társadalmi és gazdasági stabilitására és fejlődésére, összhangban az EU nemzetközi fejlesztési együttműködésében alkalmazandó politikai koherencia elvével.

3.8. Az EGSZB úgy látja, hogy az uniós tagállamokból érkező segéllyel és az EU támogatásával csak biztonságos társadalmakban lehet célt érni, ott, ahol nincs háború és nem jelentkeznek különösebb biztonsági problémák. Ezért fontos, hogy a nemzetközi közösség megvalósítsa a fenntartható fejlesztési célokat, melyeket a világ vezető politikusai a 2015. szeptemberi ENSZ-csúcstalálkozón fogadtak el. A célok között szerepel a szegénység felszámolása, a lányok és nők szerepvállalásának megerősítése, az országokon belüli és országok közötti egyenlőtlenségek csökkentése, a tartós, inkluzív és fenntartható növekedés elősegítése, a tisztességes foglalkoztatás ösztönzése mindenki számára, valamint **a békés és befogadó társadalmak előmozdítása**.

4. Konkrét észrevételek

4.1. Az EGSZB üdvözli a migráncsempészet elleni uniós cselekvési tervről szóló európai bizottsági közleményben kitűzött célokat, de határozottan ajánlja, hogy a terv – e célok elérése érdekében – kiegyensúlyozottabb és átfogóbb megközelítést alkalmazzon. Az EGSZB megjegyzi, hogy a közlemény nem ismerteti részletesen azt, hogy miként védi meg és támogatja az EU a csempészt embereket, és a migrációnak az európai munkaerőpiacra és gazdasági fejlődésre gyakorolt pozitív hatásáról sem tartalmaz konkrétumokat.

⁽¹³⁾ EGSZB: Immigration: Integration and Fundamental Rights [Bevándorlás: integráció és alapvető jogok], 2012, (<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-822-en-c.pdf>).

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB feltáró véleménye a legális bevándorlás szerepéről a demográfiai kihívások fényében, előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 48., 2011.2.15., 6. o.).

4.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy a közlemény különbséget tesz a *migráncsempészet* és az embercsempészet között, de a migránsokat nem különbözteti meg a menedékkérőktől. Pedig ez fontos, hiszen az ENSZ-főtitkár arra emlékeztette az európai döntéshozókat, hogy „az e kimerítő és veszélyes utazásokra vállalkozók nagy többsége olyan helyekről menekül, mint Szíria, Irak és Afganisztán. A nemzetközi jog meghatározta – és országaink már régóta elismerik – a menekültek védelemhez és menedékhez való jogát. A menedékkérelmek elbírálásakor az adott államok nem alkalmazhatnak vallási vagy más elkötelezettségen alapuló megkülönböztetést, és arra sem kényszeríthetnek senkit, hogy visszatérjen oda, ahonnan elmenekült, ha megalapozottan fennáll annak a veszélye, hogy ott üldözöttség vagy támadással szembesül. Itt nemcsak a nemzetközi jogról van szó, hanem emberi kötelességünkről is.” Majd a következő kéréssel folytatta: „Minden érintett kormányzatot arra kérek, hogy átfogó megoldásokról gondoskodjanak, bővítsék a biztonságos és legális migrációs csatornákat, és nemzetközi kötelezettségeikkel összhangban, emberségesen és könyörületesen lépjenek fel.”⁽¹⁵⁾ Az EGSZB azt ajánlja, hogy az 1951-es genfi egyezményrel és annak 1967-es jegyzőkönyvével összhangban az Európába ilyen kockázatos utakon érkezőket kivétel nélkül menekülteként kezeljék mindaddig, amíg nincs bizonyíték arra, hogy nem azok.

4.3. Hatékonyabb rendőri és igazságszolgáltatási reagálás

4.3.1. Az EGSZB szerint az embercsempészet elleni küzdelmet átfogóbban közelíthetjük meg úgy, ha a menedékkérőknek biztonságos és legális migrációs csatornákat biztosítunk. Ez a megközelítés – azzal kombinálva, hogy hírszerzésből kiinduló és pénzügyi nyomozás révén felszámolják a bűnszövetkezeteket – eredményesebb, humánusabb és költséghatékonyabb fellépéshez vezet.

4.3.2. Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy az uniós döntéshozók gondoskodjanak arról, hogy „nem okoznak kárt”, és egyaránt mérlegeljék beavatkozásaik szándékos és akaratlan következményeit. Az az uniós döntés, melynek nyomán a (keresésre és mentésre összpontosító) Mare Nostrum helyébe a (határellenőrzésre összpontosító) Triton lépett, nem csökkentette azoknak a számát, akik belevágnak az Európába vezető veszélyes utazásba, hozzájárult azonban a Földközi-tengeren életüket veszítők számának drámai növekedéséhez. A földközi-tengeri átkelési kísérlet 2015. május 31-ig 1 865 halálos áldozatot követelt, míg 2014 hasonló időszakában 425-öt⁽¹⁶⁾. Ez a döntés magyarázza azt is, miért változott az útvonal és jönnek egyre többen a szárazföldön, a nyugat-balkáni útvonalon Magyarország felé. A megkérdőjeleztek a magyar határ mindkét oldalán azt mondták, azért választották a balkáni útvonalat, mert olcsóbb, és a csempészek is ezt ajánlották.

4.3.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy a csempészek könnyen hozzáigazítják tevékenységüket az olyan uniós politikai döntésekhez, mint például a földközi-tengeri parti őrség megerősítése és a hajók megsemmisítése. Az EU „csempészek elleni háborújának” nem tervezett eredménye az uniós határokon kialakult káosz, a számos halálos eset Európa szárazföldi útjain és a tengeren egyaránt, illetve az uniós tagállamok közötti feszültség.

4.4. A csempészet hatékonyabb megelőzése és a kiszolgáltatott migránsok segítése

4.4.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az Európai Bizottság a csempészet eredményesebb megelőzésére és a migránsok hatékonyabb megsegítésére törekszik, de koherensebb módon kell eljárni, az életmentést tekintve a legfontosabb feladatnak.

4.4.2. A Frontex adatai szerint az uniós határátkeléshez csempészeket alkalmazók 70%-a szíriai, eritreai vagy iraki. Ezeknél a nemzetiségeknél az uniós menedékkérelmek pozitív elbírálásának aránya az Eurostat-adatok alapján legalább 75%. Mivel ezek az egyedek és családok az *üldözöttségtől vagy támadástól való félelmükben* menekülnek, nincs értelme médiakampányt indítani a csempészet veszélyeiről.

4.4.3. Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy nemzeti szinten már léteznek megfelelő eszközök az illegális migránsok foglalkoztatása ellen. Így költségesnek és kevésbé hatékonyak tartja azt az európai bizottsági javaslatot, hogy uniós szinten konkrét gazdasági ágazatokat célzó intézkedésekre használják fel a korlátozott eszközöket.

⁽¹⁵⁾ Nyilatkozat, New York, 2015. augusztus 28.

⁽¹⁶⁾ Az International Organization for Migration adatai (<http://missingmigrants.iom.int/incidents>). „Migration Read All About It, Mediterranean Update: 101 900 migrant arrivals in Europe in 2015” (<http://weblog.iom.int/mediterranean-flash-report-0>) (2015. június 10-i állapot).

4.4.4. Az EGSZB üdvözli a cselekvési terv arra vonatkozó kijelentését, hogy több erőfeszítésre van szükség „a csempészt migránsoknak, különösen az olyan kiszolgáltatott csoportoknak, mint a nőknek és a gyerekeknek nyújtott segítség és védelem terén”. Az EGSZB megjegyzi azonban, hogy a cselekvési terv – ettől a kijelentéstől eltekintve – nem ismerteti pontosan, milyen lépéseket kíván tenni. Ez pedig azért fontos, mert az Európában menedéket keresők között nagy számban vannak kísérő nélküli vagy szüleiktől elválasztott gyermekek. Olaszországba, Magyarországra és Máltára mintegy 19 000 kísérő nélküli vagy szüleiktől elválasztott gyermek érkezett 2015 első kilenc hónapjában. Néhány uniós határállam nem felel meg teljesen a nemzetközi szabványoknak: rosszak a befogadási feltételek, nehézkesek a státus meghatározására vonatkozó eljárások, alacsony a pozitív elbírálás aránya, és nehéz hozzáférni tartós megoldásokhoz a higiéniai szolgáltatások és a lakhatás terén. Fontos, hogy a cselekvési terv pontosan meghatározza, miként segít a tagállamoknak a szükséges forrásokkal abban, hogy teljesíthessék a nemzetközi humanitárius jog és a nemzetközi emberi jogi normák értelmében – különösen a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezmény⁽¹⁷⁾ szerint – rájuk háruló kötelezettségeiket és feladataikat.

4.4.5. Az EGSZB szerint úgy lehet a leghatékonyabban segítséget nyújtani és egyúttal meggyengíteni a csempészhálózatokat, ha oly módon korlátozzuk a csempészek szolgáltatásaira igényt tartók számát, hogy alternatív, legális lehetőségeket kínálunk Európába való beutazásukhoz az Európával szomszédos régiókban fekvő országokból. Így szavatolni lehet az Európai Unió Alapjogi Chartájában meghatározott alapjogokat.

4.4.6. Az EGSZB megismétli, hogy feltétlenül különbséget kell tenni a profitorientált csempészek és azok között, akik segítenek a migránsoknak. Európai polgárok ezrei ajánlottak fel a migránsoknak utaztatást vagy szállást – ingyen, illetve szokványos vagy kedvezményes áron. A humanitárius segítséget és a szolidaritást a migránscsempészet elleni uniós stratégia keretében ösztönözni, nem pedig büntetni kell.

4.4.7. Az EGSZB egyetért azzal, hogy javítani kell az EU visszaküldési politikájának hatékonyságát, és él az alkalommal, hogy emléktessze az Európai Bizottságot számos ajánlására azzal kapcsolatban, hogy mindig tiszteletben kell tartani a menedékkérők emberi jogait, a megmentésüktől vagy fogadásuktól kezdve egészen addig, amíg a kérelmüket el nem bírálják, és meg nem vizsgálják, hogy a menedékkérőt védelmi jogállás illeti-e meg, vagy irreguláris migránsnak bizonyul. A migránsok hazatelepítését a hatályos szabályozásokkal összhangban kell végrehajtani, melyek garantálják, hogy senki sem toloncolható vagy utasítható ki olyan államba, vagy adható ki olyan államnak, ahol komolyan fenyegeti az a veszély, hogy halálra ítélik, kínozzák, vagy más embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá – ez a *visszatoloncolás tilalmának* elve. Az EGSZB ismételten kijelenti, hogy ellenzi a kíséret nélküli kiskorúak, az orvosi ellátásra szorulóak és a várandós nők visszaküldését.

4.5. Fokozottabb együttműködés harmadik országokkal

4.5.1. Az EGSZB határozottan támogatja a szoros együttműködést a csempésztúvonalak mentén fekvő harmadik országokkal. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a hangsúlyt a határigazgatás támogatására kell fektetni, de úgy véli, hogy ezen a területen mindennél fontosabb az uniós együttműködés és koordináció a bevándorlási összekötő tisztviselők működő hálózata, az európai migrációs tisztviselők és a tagállami diplomáciai képviselők között.

4.5.2. E koordináció céljának azt kell tekinteni, hogy az uniós intézmények – az Európai Bizottság, az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) és a tagállamok – olyan egyeztetett eljárásokat vezessenek be, melyek segítségével az emberek a hazájukból vagy egy biztonságos szomszédos országból kérelmezhetnek humanitárius vízumot és menedéket, és így egy alternatív, humánus és legális úton utazhatnak Európába. A szomszédos országokban, például Törökországban, Libanonban, Jordániában és Líbiában uniós fogadóállomásokat („hotspot”) lehetne kialakítani, ahol ellenőrizni lehet az emberek személyazonosságát, és – brazil mintára – humanitárius célú vízumot lehet kiállítani azok számára, akiknek nagy esélyük van arra, hogy elfogadják uniós menedékkérelmüket. Az is fontos, hogy a párbeszédet is ösztönözve vonjuk be az ilyen jellegű intézkedésekbe azokat a civil társadalmi szervezeteket, melyek közvetlen kapcsolatban állnak a menekültekkel, mert így biztosíthatjuk az emberi jogok védelmét és a kérelmek hatékonyabb elbírálását.

⁽¹⁷⁾ <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>

4.5.3. A humanitárius célú vízumnak előnye, hogy csökkenti az EU határállamaira nehezedő nyomást, biztosítja, hogy a menedékkérőket az uniós alapjogokkal és a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban kezeljék, a migráncsempészetet pedig igen kockázatos, kevés haszonnal járó műveletté minősíti le. A tartózkodási jog lehetne ideiglenes – attól függően, hogy biztonságos-e a visszatérés a származási országba, de a munkaerőpiaci igényekkel is össze lehet kapcsolni, tekintettel a szakképzett munkaerő hiányára és a demográfiai kihívásokra, melyek érzékenyen hatnak az európai növekedésre.

Kelt Brüsszelben, 2015. december 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS
